

**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
(юни 2015 г.)**

ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ

През последните години гражданското наблюдение на изборния процес се превърна в един от факторите за разкриване и възпрепятстване на изборни нарушения и злоупотреба с избирателните права на българските граждани. От началото на юни до провеждането на изборите за местна власт през есента на 2015 година Асоциация „Прозрачност без граници“ отново ще извърши мониторинг на изборния процес, който е фокусиран върху:

- дейността на институциите, свързана с подготовка и провеждането на местните избори;
- предизборната кампания на регистрираните партии, коалиции от партии и инициативни комитети, издигнали кандидати за кметове и общински съветници;
- протичането на избирателния процес в изборния ден – 25 октомври 2015 година.

Въз основа на акумулираната експертиза и опит на българското представителство на Transparency International, наблюдението ще бъде насочено приоритетно в две проблемни области:

- финансиране на предизборните кампании на участниците;
- демократични стандарти в изборния процес.

В отговор на обществените очаквания за актуална информация, експертни коментари и предложения за преодоляване на дефицитите в изборния процес, Асоциация „Прозрачност без граници“ стартира издаването на информационен бюлетин във връзка с предстоящите местни избори.

Темата на първия бюлетин е посветена на проблема с адресните регистрации на гражданите и влиянието му върху изборните резултати.

ОТНОВО ИЗБОРЕН ТУРИЗЪМ?

Един от най-драстичните примери на злоупотреби в изборния процес, който предизвика вълна от обществено недоволство през 2009 година, бе така нареченият „изборен туризъм“. Масовите мащаби на явлениято бяха възможни поради злоупотреба с право, предвидено в изборното законодателство – издаване на удостоверение за гласуване на друго място. В поредица от журналистически репортажи бяха показвани множество автобуси с избиратели, мобилизирани, за да гласуват в друго населено място. Същевременно, опитите за статистическа оценка на мащаба потвърдиха, че дори за държавните институции е трудно да определят точния брой на този тип злоупотреби.

Така например, в доклада на Временната комисия за изработване на Изборен кодекс в 41-то Народно събрание от октомври 2010 година бе посочено: „От представителите на Централната избирателна комисия се представи информация, че на последните избори са били издадени над 40 000 удостоверения за гласуване на друго място,

**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
(юни 2015 г.)****ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ**

а е имало избори при които броят е бил много по-голям”.

Резултатите от наблюдението на Асоциация „Прозрачност без граници“ показваха, че 7,2% от всички организационни нарушения (чийто дял е половината от всички констатирани нередности в изборите през 2009 година) е свързан с използването на голям брой удостоверения за гласуване на друго място. За част от тези документи съществуваша основателни съмнения че не са оригинални (ксерокопия, удостоверения, които не съответстват на образеца или множество на брой удостоверения с един и същ номер).

ТИПОЛОГИЯ НА ИЗБОРНИТЕ НАРУШЕНИЯ – 2009 г.

Организационни нарушения в изборния ден (от които изборен туризъм – 7,2%)	50,2 %
Незаконна реклама и агитация в изборния ден	34,9 %
Купуване на гласове	7,3 %
Други форми на контролиран вот	7,6 %

В опит да бъде преустановена тази порочна практика, ТИ-България предложи да се премахне или да се ограничи възможността за безконтролно издаване на такива удостоверения. В доклада от наблюдението на изборите за ЕП и НС през 2009 година организацията формулира следната препоръка: „2.8.Ограничаване или пълно премахване на гласуването на друго място с удостоверение. Тази вратичка в закона напоследък се използва много находчиво за десант на големи групи избиратели в секции, където е необходимо да се промени резултатът от гласуването”.

В отговор на този проблем, в Изборния кодекс бяха въведени ограничения, които целяха редуциране мащабите на този

проблем. Бяха въведени изисквания за уседналост на избирателите, като тези, които „имат настоящ адрес през последните 6 месеца преди датата на произвеждане на изборите извън Република България – при избори за общински съветници и за кметове” (чл. 38. ал. 2, т. 8 от ИК) не могат да гласуват по настоящ адрес.

През 2009 г., 2012 г. и 2014 г. бяха извършени промени в Закона за гражданската регистрация, които въведоха изисквания, насочени срещу потенциалните злоупотреби с гласуване по настоящ адрес: - наличие на документи за собственост или договорни отношения за наем на жилището (чл. 92); - критерии за съответствие между капацитета на жилището и броя на лицата, които могат да го обитават (3 пъти над обичайния капацитет, според чл. 99а, посл. изм. от 2012 г.); - контролни правомощия, предоставени на длъжностни лица от МРРБ, МВР, областните управители или кметовете на общините (чл. 117).

Въпреки наличието на законови правила, половин година преди провеждането на местните избори се оказва, че злоупотребите с регистриране на мними жители в редица населени места придобиват сериозни размери, а контрол в рамките на този период на практика не е осъществяван.

В отговор на обществените искания на 27 май 2015 година Асоциация „Прозрачност без граници” се обърна с официално искане до МРРБ, служба „ГРАО” за достъп до информация по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ). За експертите на организацията беше важно получаването на официални данни от институциите, което да позволи

**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
(юни 2015 г.)**

ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ

извършването на оценка на реалното състояние на проблема, анализ на тенденциите и формулиране на препоръки към институциите и политическите партии. В тази връзка от МРРБ – ГД „ГРАО“ бе потърсена информация по следните параметри:

- данни за броя на извършените промени в регистрациите по настоящ и по постоянен адрес, отразени в регистрите на всички общини, за периода януари – май 2014 г.;
- данни за броя на извършените промени в регистрациите по настоящ и по постоянен адрес, отразени в регистрите на всички общини, за периода януари – май 2015 г.;
- данни за наличието на заявления, които са подадени чрез упълномощени лица;
- мерки за контрол относно спазване на правилата на Закона за гражданската регистрация.

КАКЪВ Е МАЩАБЪТ НА „ПРЕДИЗБОРНАТА МИГРАЦИЯ“?

Официалните данни¹ показват, че за периода януари – май 2015 година близо 131 хиляди граждани са променили настоящия си адрес, докато за същия период през миналата година броят им е бил 96 хиляди.

1.1.2014 – 31.05.2014		1.1.2015 – 1.05.2015	
Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес
77410	96075	74697	130838

Стойностите отразяват увеличение от 1,35 пъти в рамките на цялата страна, като показват на пръв поглед необяснима тенденция за „връщане към селото“. Броят на извършените промени по настоящ адрес е

два пъти по-голям от промените по постоянен адрес.

КОИ СА НАЙ-ПРИВЛЕКАТЕЛНИТЕ РЕГИОНИ ЗА ИЗБОРЕН ТУРИЗЪМ?

Данните показват, че най-много промени в регистрациите по настоящ адрес са извършени в София област, Видин, Монтана, Хасково, Варна, Бургас, Кюстендил, Благоевград, Пазарджик. Докато за области, като София област, Варна и Бургас може да се намерят формални икономически мотиви за подобен избор на гражданите (временна сезонна заетост), то данните за райони като Видин, Монтана, Хасково, Кюстендил водят до извод, че същинските мотиви за промяната са политически – промяна в изборните резултати в съответните населени места.

Област	Общини, в които са извършени 2 пъти повече промени в адресните регистрации
София област	11 общини
Варна Видин Монтана Хасково	8 общини
Бургас	7 общини
Кюстендил	6 общини
Благоевград Пазарджик Пловдив Стара Загора	5 общини

Анализът на данните на регионално ниво показва, че натискът за промяна на адресните регистрации е поляризиран в двете крайности:

• в икономически перспективни райони, където са съсредоточени икономически

¹ Решение на МРРБ за предоставяне на достъп до информация на основание чл. 28, ал. 2 от ЗДОИ (РД-02-14-729/10.06.2015 г.).

**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
(юни 2015 г.)**
ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ

интереси (например, туризъм в крайморските региони, търговия и логистика в близост до столицата) или

✚ в региони, които се намират в икономическа безизходица и основният ресурс за икономическа активност е достъпът до природни ресурси като горски фонд, земеделски площи и т.н. (основно в северозападната част на страната).

**ТОП 100 НА ОБЩИНИТЕ С НАЙ-ГОЛЯМ БРОЙ
НОВОРЕГИСТРИРАНИ ЖИТЕЛИ**
(статистически данни по показател „настоящ адрес“; периоди на сравнение: януари-май 2015 г. и януари-май 2014 г.)

По-задълбоченият анализ на данните в местен мащаб откроява тревожни тенденции, които показват висока степен на организираност на процеса по смяна на адресните регистрации в някои населени места. В 98 от общо 265 общини са извършени значителни промени в регистрациите по настоящ адрес, като за различните общини увеличението варира от 2 до 23 пъти, в сравнение с миналата година.

„Водещи“ позиции в негативната класация заемат общините Грамада (обл. Видин) и Трекляно (обл. Кюстендил), където броят на новорегистрираните жители надвишава повече от 20 пъти броя за същия период на 2014 година. Между 10 и 15 пъти се е увеличил броят на новите регистрации в общини Борован (обл. Враца), Бобошево (обл. Кюстендил), Макреш (обл. Видин), Кресна (обл. Благоевград) и Горна Малина (Софийска обл.). Осем пъти повече граждани са регистрирани в община Бойница (обл. Видин), общ. Ковачевци (обл. Перник) и общ. Ружинци (обл. Видин).

Посочените данни отразяват ясно очертана тенденция за мобилизиране на избиратели, което цели промяна в изборните резултати и превземане на институциите на местната власт чрез използване на привидно легитимни механизми.

Област	Община	Увеличени е в пъти (2015 г. спрямо 2014 г.)
ВИДИН	ГРАМАДА	22,90
КЮСТЕНДИЛ	ТРЕКЛЯНО	21,24
ВРАЦА	БОРОВАН	15,85
КЮСТЕНДИЛ	БОБОШЕВО	14,13
ВИДИН	МАКРЕШ	13,37
БЛАГОЕВГРАД	КРЕСНА	11,67
СОФИЙСКА	ГОРНА МАЛИНА	11,32
ВИДИН	БОЙНИЦА	8,23
ПЕРНИК	КОВАЧЕВЦИ	8,05
ВИДИН	РУЖИНЦИ	8,00
В. ТЪРНОВО	СУХИНДОЛ	7,55
ТЪРГОВИЩЕ	ОПАКА	6,91
МОНТАНА	ЧИПРОВЦИ	6,62
ВИДИН	НОВО СЕЛО	6,47
СОФИЙСКА	МИРКОВО	6,45
ХАСКОВО	ИВАЙЛОВГРАД	6,44
КЮСТЕНДИЛ	КОЧЕРИНОВО	6,14
ВРАЦА	МЕЗДРА	5,95
КЮСТЕНДИЛ	НЕВЕСТИНО	5,90
ШУМЕН	ВЪРБИЦА	5,77
СИЛИСТРА	СИТОВО	5,56
ХАСКОВО	ТОПОЛОВГРАД	5,55
ВАРНА	ВЪЛЧИ ДОЛ	5,38
БЛАГОЕВГРАД	БАНСКО	5,24
РУСЕ	СЛИВО ПОЛЕ	4,80
ВРАЦА	РОМАН	4,74

МОНИТОРИНГ НА МЕСТНИ ИЗБОРИ – 2015
**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
(юни 2015 г.)**
ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ

СТ. ЗАГОРА	БР. ДАСКАЛОВИ	4,62
ПАЗАРДЖИК	ЛЕСИЧОВО	4,59
ДОБРИЧ	БАЛЧИК	4,55
ПЕРНИК	ЗЕМЕН	4,55
ХАСКОВО	СИМЕОНОВГРАД	4,47
СОФИЙСКА	САМОКОВ	4,21
ПЕРНИК	ТРЪН	4,19
ВРАЦА	КРИВОДОЛ	3,92
ВАРНА	ВЕТРИНО	3,90
МОНТАНА	МЕДКОВЕЦ	3,79
МОНТАНА	Г. ДАМЯНОВО	3,78
РУСЕ	ИВАНОВО	3,71
ВИДИН	БЕЛОГРАДЧИК	3,67
ПЛЕВЕН	ПОРДИМ	3,66
ЯМБОЛ	ТУНДЖА	3,64
ВИДИН	ДИМОВО	3,51
ПЛОВДИВ	ПЪРВОМАЙ	3,39
ЛОВЕЧ	ЯБЛАНИЦА	3,29
СОФИЙСКА	КОСТИНБРОД	3,24
В. ТЪРНОВО	ЛЯСКОВЕЦ	3,21
МОНТАНА	БОЙЧИНОВЦИ	3,20
БУРГАС	ПРИМОРСКО	3,18
ВАРНА	ДЕВНЯ	3,17
ДОБРИЧ	ДОБРИЧКА	3,16
ШУМЕН	Н. КОЗЛЕВО	3,16
ХАСКОВО	МАДЖАРОВО	3,15
ТЪРГОВИЩЕ	АНТОНОВО	3,09
БУРГАС	КАРНОБАТ	3,06
ВАРНА	БЯЛА	3,04
СОФИЙСКА	ЧЕЛОПЕЧ	3,03
СОФИЙСКА	ДРАГОМАН	3,00
ПЛОВДИВ	СЪЕДИНЕНИЕ	2,92
БУРГАС	СУНГУРЛАРЕ	2,91
СМОЛЯН	НЕДЕЛИНО	2,89
ПЛЕВЕН	ГУЛЯНЦИ	2,89
БЛАГОЕВГРАД	ПЕТРИЧ	2,87
СОФИЙСКА	ЧАВДАР	2,86

ВИДИН	БРЕГОВО	2,77
ВАРНА	ПРОВАДИЯ	2,77
ПАЗАРДЖИК	СТРЕЛЧА	2,75
ПЛОВДИВ	КУКЛЕН	2,74
ХАСКОВО	ДИМИТРОВГРАД	2,73
МОНТАНА	ВЪРШЕЦ	2,73
ХАСКОВО	ХАРМАНЛИ	2,72
ВРАЦА	БЯЛА СЛАТИНА	2,70
БУРГАС	КАМЕНО	2,64
ПЛЕВЕН	ДОЛНИ ДЪБНИК	2,64
СМОЛЯН	БАНИТЕ	2,59
СТАРА ЗАГОРА	РАДНЕВО	2,57
РУСЕ	ЦЕНОВО	2,56
КЮСТЕНДИЛ	САПАРЕВА БАНЯ	2,55
ПАЗАРДЖИК	БРАЦИГОВО	2,55
ХАСКОВО	ЛЮБИМЕЦ	2,53
ПЛЕВЕН	НИКОПОЛ	2,53
ПАЗАРДЖИК	СЪРНИЦА	2,50
КЮСТЕНДИЛ	РИЛА	2,48
ЯМБОЛ	СТРАЛДЖА	2,48
СОФИЙСКА	СЛИВНИЦА	2,46
ГАБРОВО	СЕВЛИЕВО	2,45
СОФИЙСКА	ПРАВЕЦ	2,37
ПАЗАРДЖИК	БЕЛОВО	2,37
ПЛОВДИВ	ХИСАРЯ	2,36
ВАРНА	ДЪЛГОПОЛ	2,33
В. ТЪРНОВО	ЗЛАТАРИЦА	2,32
БУРГАС	СРЕДЕЦ	2,32
ШУМЕН	КАСПИЧАН	2,31
БУРГАС	НЕСЕБЪР	2,29
В. ТЪРНОВО	П. ТРЪМБЕШ	2,27
СТАРА ЗАГОРА	НИКОЛАЕВО	2,27
СОФИЙСКА	КОПРИВЩИЦА	2,25
МОНТАНА	МОНТАНА	2,21
ПЛОВДИВ	КАЛОЯНОВО	2,20
ВАРНА	СУВОРОВО	2,18
ВАРНА	АКСАКОВО	2,16

МОНИТОРИНГ НА МЕСТНИ ИЗБОРИ – 2015
**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
(юни 2015 г.)**
ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ

БУРГАС	МАЛКО ТЪРНОВО	2,13
СТАРА ЗАГОРА	ОПАН	2,11
МОНТАНА	ЯКИМОВО	2,06
СМОЛЯН	ЧЕПЕЛАРЕ	2,03
ГАБРОВО	ТРЯВНА	2,03
БЛАГОЕВГРАД	СТРУМЯНИ	2,01
МОНТАНА	БРУСАРЦИ	2,00
СОФИЙСКА	АНТОН	2,00
ТЪРГОВИЩЕ	ОМУРТАГ	1,98
ДОБРИЧ	КРУШАРИ	1,98
СТАРА ЗАГОРА	МЪГЛИЖ	1,96
ХАСКОВО	МИНЕРАЛ. БАНИ	1,88
БЛАГОЕВГРАД	САНДАНСКИ	1,87
СМОЛЯН	РУДОЗЕМ	1,84
ДОБРИЧ	ТЕРВЕЛ	1,82

ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ?

Сравнителният анализ на данните от регистъра за гражданска регистрация, поддържан от ГРАО, и данните от последното преброяване на Националния статистически институт (2011 г.) показва, че в някои от общините броят на новорегистрираните жители надвишава повече от половината от хората с изборителни права.

В тези общини е създаден потенциал за съществено въздействие върху изборните резултати, което може да предопредели избора на кметове и общински съветници, включително и да доведе до „превземане на местната власт“ от кандидати, които не разполагат с каквато и да било обществена подкрепа.

Показателни в това отношение са данните за община Трекляно (в която новорегистрираните жители са 64,7% от всички жители с изборителни права) и община

Грамада (39,84%). Тези стойности са показател за изключително висока степен на организирано въздействие върху изборния процес, което на практика обезсмисля участието на гражданите в изборите и компрометира основни принципи на демокрацията.

По идентичен начин могат да бъдат интерпретирани и данните за Горна Малина, Ковачевци и Макреш, в които новите жители са между 15 и 20% от хората с изборителни права. Висок риск от подмяна на изборните резултати съществува и за общини Бобошево, Тополовград, Криводол, Харманли, Минерални бани, Борован, Челопеч, Ружинци, Медковец, Приморско и Бойница.

Област	Община	Дял на новорегистрираните жители по настоящ адрес през 2015 г. от общия брой избиратели (в %)
КЮСТЕНДИЛ	ТРЕКЛЯНО	64,70
ВИДИН	ГРАМАДА	39,84
СОФИЙСКА	ГОРНА МАЛИНА	21,43
ПЕРНИК	КОВАЧЕВЦИ	20,00
ВИДИН	МАКРЕШ	16,93
КЮСТЕНДИЛ	БОБОШЕВО	12,71
ХАСКОВО	ТОПОЛОВГРАД	12,27
ВРАЦА	КРИВОДОЛ	12,26
ХАСКОВО	ХАРМАНЛИ	11,57
ХАСКОВО	МИНЕРАЛ. БАНИ	9,94
ВРАЦА	БОРОВАН	9,64
СОФИЙСКА	ЧЕЛОПЕЧ	9,63
ВИДИН	РУЖИНЦИ	9,57
МОНТАНА	МЕДКОВЕЦ	9,08

МОНИТОРИНГ НА МЕСТНИ ИЗБОРИ – 2015
**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
(юни 2015 г.)**
ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ

БУРГАС	ПРИМОРСКО	8,42
ВИДИН	БОЙНИЦА	8,37
ВИДИН	НОВО СЕЛО	7,86
СТ. ЗАГОРА	БР. ДАСКАЛОВИ	7,83
ВАРНА	ДЕВНЯ	7,74
ВРАЦА	РОМАН	7,52
ХАСКОВО	ИВАЙЛОВГРАД	7,28
В. ТЪРНОВО	СУХИНДОЛ	7,24
ВИДИН	ДИМОВО	7,07
БУРГАС	НЕСЕБЪР	6,94
БЛАГОЕВГРАД	КРЕСНА	6,89
КЮСТЕНДИЛ	КОЧЕРИНОВО	6,81
СОФИЙСКА	МИРКОВО	6,53
ПЕРНИК	ТРЪН	6,44
ВАРНА	СУВОРОВО	6,28
МОНТАНА	БОЙЧИНОВЦИ	6,26
ПАЗАРДЖИК	ЛЕСИЧОВО	6,18
ВАРНА	ВЪЛЧИ ДОЛ	6,17
МОНТАНА	ЯКИМОВО	6,03
ВАРНА	АКСАКОВО	5,49
ШУМЕН	Н. КОЗЛЕВО	5,44
ШУМЕН	ВЪРБИЦА	5,40
ВРАЦА	МЕЗДРА	5,13
МОНТАНА	ЧИПРОВЦИ	5,10
БУРГАС	СРЕДЕЦ	4,95
ВАРНА	ВЕТРИНО	4,88
ДОБРИЧ	БАЛЧИК	4,64
СИЛИСТРА	СИТОВО	4,55
ДОБРИЧ	ДОБРИЧКА	4,45
ПЛЕВЕН	ПОРДИМ	4,42
СТ. ЗАГОРА	ОПАН	4,40
ХАСКОВО	МАДЖАРОВО	4,38
ЯМБОЛ	ТУНДЖА	4,22
СТ. ЗАГОРА	НИКОЛАЕВО	4,16
ТЪРГОВИЩЕ	ОПАКА	4,11
ПЕРНИК	ЗЕМЕН	4,02
ЛОВЕЧ	ЯБЛАНИЦА	3,98

СОФИЙСКА	ДРАГОМАН	3,94
ЯМБОЛ	СТРАЛДЖА	3,83

**КАКЪВ КОНТРОЛ Е ОСЪЩЕСТВЯВАН ДО
МОМЕНТА?**

На фона на тревожните данни прави силно впечатление, че до средата на май 2015 година проблемът със злоупотребите с адресните регистрации не е поставен на фокуса на внимание на институциите, които имат задължение да следят за прилагането на закона.

Както бе посочено, последните изменения в Закона за гражданската регистрация предвиждат инструменти за превенция на злоупотребите и определят институциите, които могат да осъществяват контрол по спазване на установените норми. В тази връзка е важно да се посочи, че според чл. 117 „нарушенията по този закон се установяват с актове на длъжностни лица, определени от министъра на регионалното развитие и благоустройството или министъра на вътрешните работи или областните управители или кметовете на общините”.

От официално предоставената информация става ясно, че през 2014 година ГД „ГРАО” е извършила 336 проверки във всичките 264 общини, „като за констатираните сериозни пропуски по изпълнение на ЗГР са издадени 2 наказателни постановления. От началото на 2015 г. издадените наказателни постановления са 5.” Цитираното контрастира силно с броя на нередностите, отразени в журналистически разследвания и подкрепени от данните в настоящия бюлетин.

От получените данни се изяснява, че институциите на национално ниво не

**ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“**

(юни 2015 г.)

ОБЩИНИ НА ПРИЦЕЛ

разполагат с данни за начина, по който са извършени адресните регистрации на място – лично (от гражданите) или чрез упълномощен представител (което е показател за участието на други участници в целия процес). Това е още един пример, който свидетелства за необходимостта от различен подход при противодействието на корупцията в изборния процес и в частност – на комплексни феномени като купуването на гласове, корпоративния вот и оказването на натиск върху избирателите.

Въз основа на получените данни може да се направи извод, че до настоящия момент контролът по спазване на закона е формален, неефективен и не служи като инструмент, възпрепятстващ злоупотребите в изборителния процес. Въпреки че промените в законодателството, извършени в последните две години, са били пряко насочени към ограничаване на злоупотребите, институциите не са разработили и не са приложили в своята практическа дейност ефективни механизми за реализиране на създадените законови разпоредби.

ПРЕПОРЪКИ

Към настоящия момент е необходимо усилията да бъдат фокусирани в няколко основни насоки:

- 🌐 извършване на пълна проверка на регистрациите по настоящ адрес, която обхваща всички общини, за периода от началото на годината до края на април 2015 година, като в този процес се включат всички институции съобразно предвидените от закона правомощия;
- 🌐 отмяна на регистрациите, извършени в нарушение на Закона за гражданската регистрация – въз основа на резултатите от проверките и предписанията на

длъжностните лица, оправомощени да извършват подобен тип проверки, в това число и въз основа на актове на органи на съдебната власт;

- 🌐 налагане на санкции на длъжностните лица, които са извършили регистрация в нарушение на закона (вписвания без необходимите документи, на несъществуващи адреси, в сгради, в търговски обекти или в нарушение на определените минимални изисквания за капацитет на жилищните сгради и т.н.);
- 🌐 установяване на механизми за обмен на информация и взаимодействие между всички институции, които имат контролни правомощия във връзка с прилагането на Закона за гражданската регистрация – с цел изграждане на система за превенция на нарушения от този характер в бъдеща перспектива;
- 🌐 извършване на промени в Закона за гражданската регистрация, които предвиждат служебна отмяна на регистрациите, извършени в нарушение на закона – тази промяна е необходима предвид конкретните обстоятелства, с цел да се минимизира риска от постановяване на съдебни решения след срока за съставяне на избирателните списъци.